

15.1.2024

PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

neuvoston ja komission julkilausumien johdosta

työjärjestyksen 132 artiklan 2 kohdan mukaisesti

keskeisten korruptiontorjuntarakenteiden kaavaillusta purkamisesta
Slovakiassa ja sen vaikutuksista oikeusvaltioon
(2023/3021(RSP))

Vladimír Bilčík, Jeroen Lenaers, Tomas Tobé, Tomáš Zdechovský, Juan Ignacio Zoido Álvarez, Paulo Rangel, Javier Zarzalejos, Antonio López-Istúriz White, Pilar del Castillo Vera, Isabel Benjumea Benjumea, Dolors Montserrat, Rosa Estaràs Ferragut, Gabriel Mato, Isabel Wiseler-Lima, Frances Fitzgerald, Andrzej Halicki, Michaela Šojdrová, José Manuel Fernandes, Sandra Kalniete, Carlos Coelho, David Casa, Franc Bogovič, Karolin Braunsberger-Reinhold, Radan Kanev, Rasa Juknevičienė, Pablo Arias Echeverría, Ana Collado Jiménez, Peter Pollák, Monika Hohlmeier, Siegfried Mureşan, Leopoldo López Gil

PPE-ryhmän puolesta

Domènec Ruiz Devesa, Matjaž Nemeč, Juan Fernando López Aguilar, Evin Incir, Cyrus Engerer, Javier Moreno Sánchez

S&D-ryhmän puolesta

Sophia in 't Veld, Moritz Körner

Renew-ryhmän puolesta

Sergey Lagodinsky

Verts/ALE-ryhmän puolesta

Konstantinos Arvanitis

The Left -ryhmän puolesta

Euroopan parlamentin päätöslauselma keskeisten korrupTIONtorjuntarakenteiden kaavaillusta purkamisesta Slovakiassa ja sen vaikutuksista oikeusvaltioon (2023/3021(RSP))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2, 4, 6, 7 ja 10 artiklan,
 - ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 325 artiklan,
 - ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan 11, 12, 41 ja 47 artiklan,
 - ottaa huomioon 28. maaliskuuta 2019 antamansa päätöslauselman oikeusvaltioperiaatteen ja korrupTION torjunnan tilanteesta EU:ssa ja erityisesti Maltassa ja Slovakiassa¹,
 - ottaa huomioon 19. huhtikuuta 2018 antamansa päätöslauselman tutkivien journalistien suojelusta Euroopassa: slovakialaisen toimittajan Ján Kuciakin ja Martina Kušnírován tapaus²,
 - ottaa huomioon 5. heinäkuuta 2023 annetun komission tiedonannon ”Oikeusvaltiokertomus 2023 – Oikeusvaltiotilanne Euroopan unionissa” (COM(2023)0800),
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 132 artiklan 2 kohdan,
- A. ottaa huomioon, että Slovakia on viime vuosina tehostanut toimiaan korkean tason korrupTION ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi ja että useat entiset korkea-arvoiset virkamiehet ovat saaneet syytteitä lahjontarikoksista ja tuomioistuimet ovat antaneet tapauksista lainvoimaisia päätöksiä; ottaa huomioon, että Slovakian erityissyyttäjänvirastolla, joka aloitti toimintansa 1. syyskuuta 2004, ja Slovakian poliisilla on ollut keskeinen rooli korrupTION ja vakaviin rikoksiin liittyvien tapausten käsittelyssä, mukaan lukien tapaukset, jotka liittyvät EU:n varojen väärinkäyttöön;
- B. ottaa huomioon, että Slovakian erityissyyttäjänviraston perustamisen tärkeimpiä syitä olivat tutkintaan edenneiden tapausten vähäinen määrä sekä tehokkaan mekanismin puuttuminen korrupTION ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi Slovakiassa; ottaa huomioon, että useissa muissa jäsenvaltioissa on vastaava erityislaitos, mukaan lukien äskettäin perustettu erityinen EU:n tason Euroopan syyttäjänvirasto, jonka perustamista Slovakia tuki neuvostossa;
- C. ottaa huomioon, että uusi hallitus päätti toimikautensa alussa lakkauttaa erityissyyttäjänviraston sekä lieventää vakavista rikoksista, myös korrupTION- ja

¹ EUVL C 108, 26.3.2021, s. 107.

² EUVL C 390, 18.11.2019, s. 111.

ympäristörikoksista, annettuja rangaistuksia muuttamalla rikoslakia nopeutetussa lainsäädäntömenettelyssä;

- D. ottaa huomioon, että nopeutetun menettelyn käyttö poisti mahdollisuuden merkitykselliseen julkiseen keskusteluun ja asianmukaiseen demokraattiseen prosessiin; ottaa huomioon, että yli 20 000 kansalaista on toistuvasti osoittanut mieltään kaduilla kiistanalaista ehdotusta vastaan; ottaa huomioon, että yli 100 000 kansalaista on allekirjoittanut kaksi vetoomusta hallituksen ehdotuksia ja nopeutetun lainsäädäntömenettelyn käyttöä vastaan; ottaa huomioon, että Slovakian presidentti on ilmaissut syvän huolensa hallituksen ehdotuksesta ja nopeutetun lainsäädäntömenettelyn käytöstä ja ilmoittanut käyttävänsä veto-oikeutta kyseiseen lakiin; ottaa huomioon, että komissio suositti vuoden 2023 oikeusvaltiokertomuksessaan, että Slovakia varmistaisi tehokkaan julkisen kuulemisen toteutumisen ja sidosryhmien osallistumisen lainsäädäntöprosessiin;
- E. ottaa huomioon, että Slovakian hallitus on koko nopeutetun lainsäädäntöprosessin ajan kieltäytynyt ottamasta huomioon kansalaisyhteiskunnan ja komission asiantuntija-analyyseja ja mielipiteitä, joissa on ilmaistu myös voimakas huoli siitä, miten ehdotetut muutokset heikentäisivät korruption torjuntaa;
- F. ottaa huomioon, että samanaikaisesti sisäministeri on päättänyt huomattavista henkilöstömuutoksista ja ilmoittanut merkittävistä rakenteellisista ja organisatorisista muutoksista sekä Slovakian poliisissa että muissa riippumattomissa demokraattisissa instituutioissa, mukaan lukien vakavia rikoksia ja korkean tason korruptiotapauksia käsittelevien tutkijoiden osalta Slovakian kansallisessa rikostutkintavirastossa, mikä herättää epäilyksiä tällaisten muutosten taustalla olevista syistä; ottaa huomioon, että Slovakian hallitus on vaihtanut Slovakian tasavallan tuomarineuvoston jäsenet ennen heidän toimikautensa päättymistä ja ilman asianmukaisia perusteita;
- G. ottaa huomioon, että Slovakian hallitus on ehdottanut parlamentille lainsäädäntöä, joka poistaisi suojelun poliiseilta, jotka paljastavat väärinkäytöksiä, sekä heikentäisi sananvapautta ja rajoittaisi kaikkien Slovakian kansalaisten oikeuksia mielivaltaisen ja subjektiivisen arvioinnin käyttöönoton myötä, mikä on väärinkäytösten paljastajia koskevan EU:n direktiivin³ periaatteiden vastaista;
- H. ottaa huomioon Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) todenneen 18. joulukuuta 2023, että eräät Slovakian hallituksen ehdottamat lainsäädäntömuutokset, jotka koskevat keskeisiä oikeudellisia ja syytetoimia koskevia kehyksiä, voivat aiheuttaa riskejä Euroopan unionin taloudellisten etujen tehokkaalle suojelulle ja sen korruptiontorjuntakehykselle, jolloin ei voitaisi enää varmistaa, että EU:n talousarvioon kohdistuvista rikoksista voidaan määrätä tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia rikosoikeudellisia seuraamuksia Slovakiassa; ottaa huomioon, että erityissyöttäjänviraston lakkauttaminen voisi heikentää yhteistyötä ja koordinointia EPPOn, EU:n rikosoikeudellisen yhteistyön viraston ja Euroopan petostentorjuntaviraston kanssa;
- I. ottaa huomioon, että Slovakian pääministeri turvautuu usein eripuraa ruokkivaan kielenkäyttöön Slovakian yhteiskunnan polarisoimiseksi; katsoo, että kunnioittava

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1937, annettu 23. lokakuuta 2019, unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta, EUVL L 305, 26.11.2019, s. 17.

näkemyksenvaihto poliittisten johtajien ja kaikkien kansalaisten, myös opiskelijoiden, välillä on olennaisen tärkeää toimivan demokratian kannalta;

- J. ottaa huomioon, että poliitikkojen toimittajiin, kansalaisyhteiskuntaan ja haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin kohdistamat aiemmat julkiset hyökkäykset Slovakiassa ovat luoneet vihapuheelle sallivan ympäristön, jossa on tehty vakavia väkivaltarikoksia, mukaan lukien Ján Kuciakin ja Martina Kušnírován murhat; ottaa huomioon, että Ján Kuciak oli erikoistunut laajamittaisesta verovilpistä, veropetoksista, korruptiosta ja rahanpesusta raportoimiseen ja hän teki tutkimusta useista liikemiehistä, joilla on yhteyksiä korkean tason poliitikkoihin; ottaa huomioon, että Ján Kuciakin ja Martina Kušnírován murhat ovat eräitä monimutkaisimmista tapauksista, joita erityissyyttäjänvirasto tutkii ja valvoo; ottaa huomioon, että on olemassa vaara, että asia siirretään uudelle syyttäjälle, jos erityissyyttäjänvirasto lakkautetaan;
1. ilmaisee syvän huolensa Slovakian hallituksen perusteettomasti käyttämästä nopeutetusta lainsäädäntöprosessista, erityisesti rikoslakiin ehdotetuista muutoksista ja erityissyyttäjänviraston lakkauttamisesta, sillä se uhkaa oikeusprosessien luotettavuutta, heikentää petosten torjuntaa Euroopan unionissa sekä vaarantaa EU:n taloudellisten etujen ja luonnonympäristön suojelun Slovakiassa; kehottaa Slovakian hallitusta vielä harkitsemaan näiden muutosten toteuttamista ottaen huomioon niiden mahdolliset vaikutukset oikeusvaltioperiaatteeseen, EU:n taloudellisiin etuihin ja EU:n korruptiontorjuntakehykseen; kehottaa Slovakian hallitusta noudattamaan väärinkäytösten paljastajia koskevan EU:n direktiivin sitovia periaatteita ja harkitsemaan uudelleen ehdotettuja muutoksia väärinkäytösten paljastajien suojeluun Slovakiassa; on erityisen huolissaan siitä, että väärinkäytösten paljastajilta evätään taannehtivasti heidän oikeutensa suojeluun, mikä johtaa oikeusvarmuuden puutteeseen; panee merkille, että Slovakian väärinkäytösten paljastajien suojeluvirasto on ilmoittanut näistä ongelmista komissiolle;
2. muistuttaa, että kaikkiin rikosoikeudellisiin uudistuksiin on sisällyttävä riittävät ja asianmukaiset suojatoimet, joilla varmistetaan uusien ja vireillä olevien rikosasioiden käsittelyn jatkuminen ja tehokkuus, erityisesti korkean tason korruption osalta, sekä oikeuslaitoksen ja syyttäjälaitoksen riippumattomuuden takaaminen, kuten on todettu useisiin peräkkäisiin oikeusvaltiokertomuksiin sisältyvissä komission suosituksissa; on huolissaan siitä, että erityissyyttäjän käsittelemien asioiden siirtäminen voi johtaa huomattaviin viivästyksiin ja että joidenkin tapausten käsittely saattaa kuivua kokoon rikosten vanhentumisen vuoksi; kehottaa hallitusta vastaamaan pitkäaikaiseen vaatimukseen Slovakian rikosprosessilain 363 §:n uudistamisesta ja ottamaan käyttöön mahdollisuus hakea muutosta valtakunnansyyttäjän päätökseen syytteen nostamatta jättämisestä sekä muita toimenpiteitä tai suojatoimia kyseisen säännöksen väärinkäytön estämiseksi;
3. korostaa tarvetta perusteelliselle julkiselle prosessille, jossa otetaan huomioon asiantuntijoiden ja asiaankuuluvien instituutioiden, kuten Venetsian komission, lausunnot ja johon sisältyy asianmukaisia sidosryhmien kuulemisia ja julkisia kuulemisia kansallisella ja EU:n tasolla mahdollisista muutoksista nykyiseen rikoslakiin ja niihin rakenteisiin, joiden tarkoituksena on mahdollistaa vakavien rikosten, myös korruptionrikosten, tutkiminen ja syytetoimet Slovakiassa;

4. kehottaa lisäämään korruptiotapausten käsittelyyn kohdennettuja henkilöresursseja ja taloudellisia resursseja sekä parantamaan korruptiotapausten tutkijoiden ja syyttäjien välistä koordinoitua EPPOn suosituksen mukaisesti, jotta korruptiorikosten tutkinta olisi tehokkaampaa;
5. kehottaa komissiota seuraamaan tiiviisti tätä kehitystä ja tiedottamaan siitä, toteuttamaan tarvittavat toimet oikeusvaltioperiaatteen ja oikeuslaitoksen riippumattomuuden turvaamiseksi erityisesti korkean tason korruptiotapauksissa sekä suojelemaan EU:n taloudellisia etuja;
6. antaa tunnustusta ja tukea kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen tärkeälle roolille ja sitoutumiselle demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen suojelemiseen ja edistämiseen; kehottaa ottamaan sidosryhmät mukaan lainsäädäntöprosessiin, erityisesti nopeutettujen menettelyjen käytön yhteydessä;
7. kunnioittaa Ján Kuciakin muistoa kuusi vuotta murhan jälkeen ja antaa tunnustusta hänen tärkeälle työlleen tutkivana journalistina; kehottaa Slovakian viranomaisia varmistamaan, että oikeus toteutuu;
8. kehottaa kaikkia poliittisia johtajia toimimaan rakentavasti ja kunnioittavasti kansalaisia kohtaan vaalimalla demokraattisen keskustelun periaatteita ja kunnioittamalla julkisia instituutioita, oikeusvaltioperiaatetta ja akateemista vapautta; kehottaa siksi hallitusvirkamiehiä pidättymään yksittäisiin henkilöihin, toimittajiin ja kansalaisyhteiskunnan järjestöihin kohdistuvista sanallisista hyökkäyksistä; korostaa, että julkisilla virkamiehillä ja hallituksen virkamiehillä on velvollisuus palvella kaikkia kansalaisia, erityisesti maassa, jossa on aiemmin tehty viharikoksia ja jossa on murhattu toimittaja;
9. tuomitsee pääministerin epäasianmukaiset ja epäkunnioittavat huomautukset muun muassa erästä opiskelijaa vastaan, joka on osallistunut aloitteeseen oikeusvaltion tilaa Slovakiassa koskevan akateemisen keskustelun edistämisestä; kehottaa hallituksen virkamiehiä pidättymään tuomioistuinten päätösten laillisuuden kyseenalaistamisesta; on erittäin huolissaan suunnitelmista hyväksyä lainsäädäntöä, joka heikentäisi kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia, muun muassa rajoittamalla kansalaisjärjestöjen työtä ja leimaamalla ulkomaista rahoitusta saavia järjestöjä;
10. varoittaa poliittisesta puuttumisesta toimitukselliseen riippumattomuuteen ja journalistiseen koskemattomuuteen; panee huolestuneena merkille Slovakian yleisradioyhtiön suunnitellun rakenneuudistuksen; korostaa, että tiedotusvälineiden vapauden ja riippumattomuuden säilyttäminen demokraattisen yhteiskunnan kulmakivenä on tärkeää;
11. pitää valitettavana pääministerin ja useiden hallituksen virkamiesten päätöstä keskeyttää tiedottaminen keskeisille tiedotusvälineille ja katsoo, että tämä muodostaa merkittävän esteen yleisön oikeudelle saada asiaankuuluvia tietoja hallitukselta; korostaa, että tällaiset toimet rajoittavat tiedotusvälineiden vapautta ja avoimuutta ja edistävät manipuloivan disinformaation leviämistä julkisessa tilassa;
12. kehottaa Slovakian hallitusta noudattamaan vilpittömän yhteistyön periaatetta

yhteistyössä EU:n toimielinten kanssa;

13. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle, Euroopan unionin perusoikeusvirastolle ja Euroopan syyttäjänvirastolle.